

Εμπρός να σπάσουμε τη στασιμομζέρια!

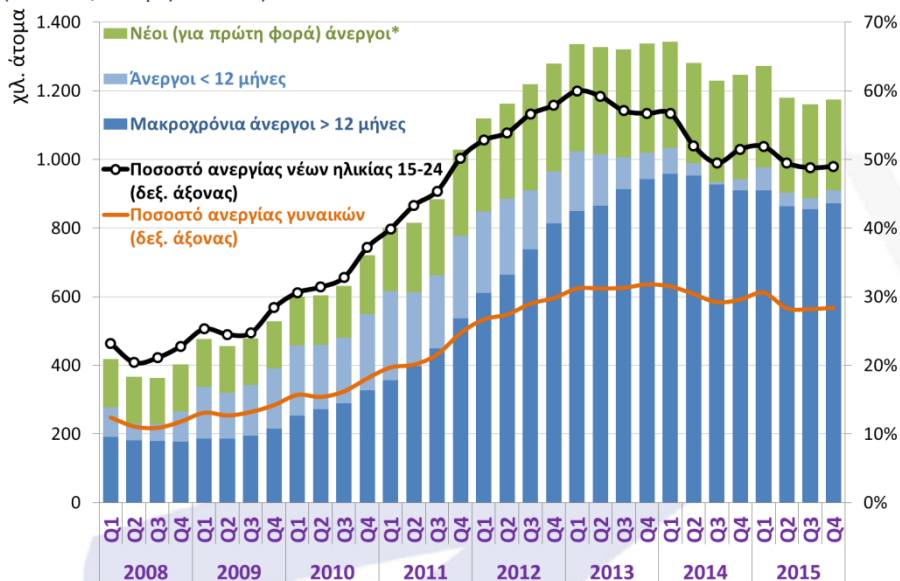
31 Μαρτίου 2016

Επισκόπηση

- Η ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης και η ταχεία υλοποίηση του προγράμματος είναι μεν μονόδρομος, αλλά όχι η μόνη προϋπόθεση για να βγει η χώρα από τη μεγαλύτερη κρίση της ιστορίας της, σε καιρό ειρήνης. Υπάρχουν πολλοί δρόμοι για να εφαρμοστεί το πρόγραμμα και η κυβέρνηση -με την ανοχή των θεσμών- φαίνεται να επιλέγει το χειρότερο, αυτόν της υπερφορολόγησης. Το μίγμα πολιτικής που φαίνεται να προκρίνεται εντός του πλαισίου υλοποίησης του προγράμματος θα έχει έντονες υφειακές επιπτώσεις και θα εξουδετερώσει άλλες θετικές διαρθρωτικές επιδράσεις του στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Οποσδήποτε το πρόγραμμα πρέπει να εφαρμοστεί γρήγορα αλλά προς άλλη κατεύθυνση. Και φυσικά τυχόν εγκατάλειψή του δεν μπορεί να φαντάζει ως βιώσιμη εναλλακτική καθώς θα οδηγήσει σε περαιτέρω φτωχοποίηση του ελληνικού λαού, καθλώνοντας τη χώρα στη λογική της ψυροκώσταϊνας, όπου «σαν τα σκουλήκια, κάθε φτέρνα όπου μας έβρει μας πατεί», όπως γράφει ο Βάρναλης. Μόνο η σταθερή υλοποίηση του προγράμματος μπορεί να οδηγήσει στην ανάκαμψη, που πρέπει να έχει βάθος και διάρκεια για να αρχίσουν οι επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν ξανά. Η εκ νέου πτώση της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας το 2015 (αλλά και η στασιμότητα στην βελτίωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος) δεν είναι καλά σημάδια για την συνέχιση της προσαρμογής και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Αν μη τι άλλο, οι εξελίξεις αυτές σηματοδοτούν την ανάγκη σταθερής πλεύσης σύμφωνα με τους στόχους του προγράμματος προσαρμογής, δεδομένων των καθυστερήσεων της τελευταίας διετίας. Σε κάθε περίπτωση, στα αρχικά στάδια ανάκαμψης δεν αναμένεται ταχεία πτώση της ανεργίας. Η αύξηση της απασχόλησης δεν πρόκειται να προέλθει από την απλή επαναπρόσληψη όσων έχασαν τις δουλειές τους μέχρι τώρα, αλλά κυρίως από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, σε νέες δραστηριότητες και με νέες εξειδικεύσεις ή και σε νέες γεωγραφικές περιοχές. Απαιτούνται, συνεπώς, προγράμματα μαζικής επανακατάρτισης εργαζομένων, σε ευρεία κλίμακα, που συνδέονται με την απασχόληση στους δυναμικούς κλάδους της οικονομίας και όχι με προσφορά πλασματικής απασχόλησης στο δημόσιο ή σε επιδοτούμενες προσωρινά θέσεις εργασίας χωρίς μέλλον και προοπτική. Σε διαφορετική περίπτωση, η ανεργία θα συνεχίσει να διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, επιτείνοντας τα οικονομικά και πολιτικά αδιέξοδα. Η χώρα ανακάπτοντας πρέπει να ξεφύγει από τον φαύλο κύκλο της εξάρτησης της οικονομίας από την πολιτική, που με τη σειρά της δεν αφήνει την οικονομία να αναπτυχθεί δημιουργώντας ακόμη μεγαλύτερα προβλήματα στο πολιτικό σύστημα. Επείγει η υιοθέτηση πολιτικών ευθύνης που θα αγνοήσουν το κόστος των χρήσιμων για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας αποφάσεων.
- Η πρακτική ταμειακής διαχείρισης του προϋπολογισμού περιορίζει τη ρευστότητα στην αγορά, λόγω των καθυστερήσεων στη διαπραγμάτευση, την ώρα που η επιχειρηματική δράση συνέρχεται αργά από την επιβολή των capital controls και η χρηματοδότηση της οικονομίας συνεχίζει να υποχωρεί, όπως άλλωστε και η αισιοδοξία των καταναλωτών, η απασχόληση στη βιομηχανία και οι παραγγελίες στις εξαγωγές. Από την άλλη, το αδύναμο ξεκίνημα του τουρισμού τον Ιανουάριο δεν αποτελεί λόγο ανησυχίας και οι εξελίξεις στο οικονομικό κλίμα καταγράφουν μια - κατά μέσο όρο - ελαφριά βελτίωση σε υπηρεσίες, εμπόριο, βιομηχανία και κατασκευές σε ότι αφορά προσδοκίες και απασχόληση.
- Οι ξένοι που ενδιαφέρονται να επενδύσουν στη χώρα μας μέσω συμπράξεων με Έλληνες, εύλογα επιθυμούν και οι Έλληνες συνέταιροι να συνεισφέρουν κεφάλαιο. Πώς, όμως, μπορούν να επενδύσουν με ίσους όρους όταν ένας επιπλέον φόρος (στα μερίσματα) επιβαρύνει, στην πράξη, μόνο τον Έλληνα μέτοχο ειδικά όταν το εγχώριο κεφάλαιο όλων των μεγεθών έχει ήδη πληγεί πολλαπλά. Όταν δε είναι πλέον εμφανές ότι πέρα από ένα σημείο, η αύξηση των φόρων δεν αποδίδει τα προσδοκώμενα φορολογικά έσοδα. Όχι μόνο επειδή αυξάνει η φοροδιαφυγή, αλλά κυρίως επειδή εξαφανίζεται η οικονομική δραστηριότητα που δημιουργεί απασχόληση και τροφοδοτεί τα έσοδα του κράτους. Το παράδειγμα της εξωφρενικά υψηλής φορολόγησης της κινητής τηλεφωνίας δείχνει γλαφυρά πως μια ατμομηχανή επενδύσεων και ανάπτυξης μπορεί να βουλιάζει στην υπερφορολόγηση με αποτέλεσμα ένα φοροσκοπικό κράτος τελικά να χάνει πολλαπλάσια έσοδα.

Χαρακτηριστικά της ανεργίας στην Ελλάδα

(ΕΛΣΤΑΤ, Δ' 3μηνο 2015)

* Ψάχνουν για δουλειά αλλά δεν έχουν δουλέψει ποτέ

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist
E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +302115006104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor
E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +302115006157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor
E: printsipas@sev.org.gr
T: +302115006176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Η παραγωγικότητα, η προσαρμογή και η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας

Στη διάρκεια των χρόνων της βαθιάς προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας, η ανεργία υπερτριπλασιάστηκε από 8% το 2008 σε 27% το 2013 (Διάγραμμα μπροστινής σελίδας, Διάγραμμα 1). Έκτοτε, η αναμικτή ανάκαμψη του 2014, οι επικίνδυνοι πειραματισμοί με την αστάθεια του 2015 και η εκ νέου εντατικοποίηση της προσαρμογής ιδίως από το 2016 (€5,7 δισ. δημοσιονομικών μέτρων), δεν αφήνουν περιθώρια για μείωση της ανεργίας, η οποία παραμένει στο 25% με τάσεις παγιοποίησης. Λόγω της μεγάλης ύφεσης και των αλλαγών που συντελέστηκαν στην αγορά εργασίας και στον τρόπο που λειτουργεί πλέον η οικονομία, αξίζει να εξετασθούν οι προοπτικές της απασχόλησης τα επόμενα χρόνια όταν η οικονομία θα επιστρέψει στην ανάκαμψη.

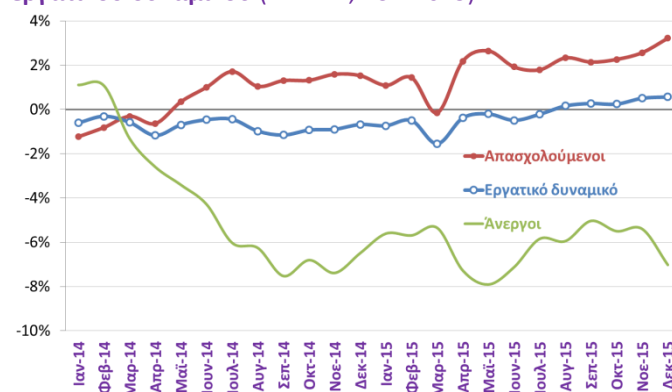
Το ερώτημα που τίθεται μετ' επιτάσεως είναι κατά πόσον, κάτω από τις σημερινές διαρθρωτικές στρεβλώσεις και πολιτικές που ακολουθούνται, η οικονομία βαδίζει προς ανάκαμψη, και εάν ναι, κατά πόσον αυτή η ανάκαμψη θα συνοδευτεί από αύξηση της απασχόλησης ή όχι. Το φαινόμενο της ανάκαμψης χωρίς αναλογική αύξηση των θέσεων εργασίας παρατηρείται σε περιπτώσεις βαθιάς ύφεσης όταν γίνεται ευκολότερη η προσαρμογή της απασχόλησης στον χαμηλότερο τζίρο της οικονομίας. Έναντι μίας μιας βαθιάς ύφεσης που δεν είχε προηγούμενο σε ειρηνική περίοδο και όταν τέθηκαν επί τάπητος ζητήματα επιβίωσης και συνέχισης της λειτουργίας τους, πολλές ελληνικές επιχειρήσεις αξιοποίησαν τις θεσμικές αλλαγές στην αγορά εργασίας. Έτσι, κατάφεραν να βελτιώσουν δραστικά την παραγωγικότητά τους, σε ένα περιβάλλον που οι δραστηριότητές τους επηρεάζονταν αρνητικά από την συνεχή αύξηση της φορολογίας και του κόστους ενέργειας, της απουσίας τραπεζικής χρηματοδότησης και της αύξησης του κόστους χρήματος, λόγω της μεγάλης αβεβαιότητας και του υψηλού κινδύνου χώρας, και, πιο πρόσφατα, της επιβολής περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων. Στην φάση αυτή, πολλές επιχειρήσεις έκλεισαν ή αναδιάρθρωθηκαν και πολλές ακόμη και σήμερα διατηρούνται εν ζωή τεχνητά, κυρίως υπερχρεωμένες επιχειρήσεις που, παρά τη δραστική μείωση του εργατικού κόστους, δεν μπόρεσαν να προσαρμοσθούν στη νέα πραγματικότητα της οικονομίας που απεδείχθη αρκετά μακροβιότερη απ' ό,τι αρχικά θα μπορούσε κανείς να υποθέσει.

Είναι προφανές ότι, μετά από μια τέτοια οδυνηρή εμπειρία, οι επιχειρήσεις θα είναι πολύ προσεκτικές στην πρόσληψη εργατικού δυναμικού, πόσο μάλλον όταν δεν γνωρίζουν πότε θα έλθει η ανάκαμψη και εάν θα έχει βάθος και διάρκεια. Άλλωστε, δεν φαίνεται να υπάρχουν στο ορατό μέλλον οι ενδείξεις που να δημιουργούν τη βεβαιότητα στις επιχειρήσεις ότι κάτι έχει αλλάξει στον τρόπο που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση την επιχειρηματικότητα, την ιδιωτική πρωτοβουλία και την ανάπτυξη. Συνεπώς, είναι λογικό η όποια ανάκαμψη να μην συνοδεύεται, σε αρχικά στάδια τουλάχιστον, από αντίστοιχη αύξηση της απασχόλησης.

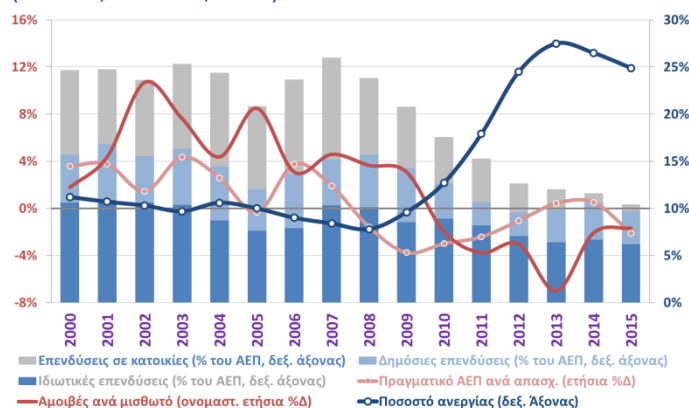
Η προσαρμογή του παραγωγικού προτύπου συντελείται κάτω από την επίδραση της εσωτερικής υποτίμησης, απελευθερώνοντας πόρους (εργατικούς και επενδυτικούς) από τους παραδοσιακούς κλάδους που παράγουν διεθνώς μη εμπορεύσιμα αγαθά (κυρίως υπηρεσίες που παράγονται χωρίς ανταγωνισμό από τη διεθνή αγορά). Η απορρόφηση αυτών των πόρων από τους εξωστρεφείς κλάδους δεν είναι αυτόματη, παίρνει χρόνο (γενιές παρά λίγα χρόνια) και, χρειάζεται να συνεπικουρείται από συνεχείς διαρθρωτικές αλλαγές που να διευκολύνουν τη μεταφορά πόρων στους δυναμικούς κλάδους της οικονομίας (που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά για εξαγωγές ή για υποκατάσταση εισαγωγών).

Σε μία τέτοια κατάσταση μετασχηματισμού του παραγωγικού προτύπου, είναι απίθανο η αύξηση της απασχόλησης να προέλθει από την απλή επαναπρόσληψη όσων έχασαν τις δουλειές τους στην περίοδο της μεγάλης ύφεσης. Η αύξηση της απασχόλησης θα προέλθει μάλλον από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, σε νέες δραστηριότητες και με νέες εξειδικεύσεις κατάρτισης. Μια τέτοια διαδικασία, όμως, είναι χρονοβόρα καθώς απαιτεί την επανευθυγράμμιση εργαζομένων με θέσεις εργασίας σε διαφορετικούς κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, ή και διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο λειτουργίας, οι ενεργές πολιτικές μείωσης της ανεργίας θα πρέπει να κατευθύνουν πόρους στην επανακατάρτιση εργαζομένων και όχι στην εικονική απασχόληση ανέργων στο δημόσιο ή σε θέσεις εργασίας χωρίς μέλλον και προοπτική. Είναι προφανές, λοιπόν, ότι και για τον πρόσθετο αυτό λόγο, η όποια ανάκαμψη της οικονομίας δεν πρόκειται να συνοδεύεται από μεγάλη αύξηση της απασχόλησης.

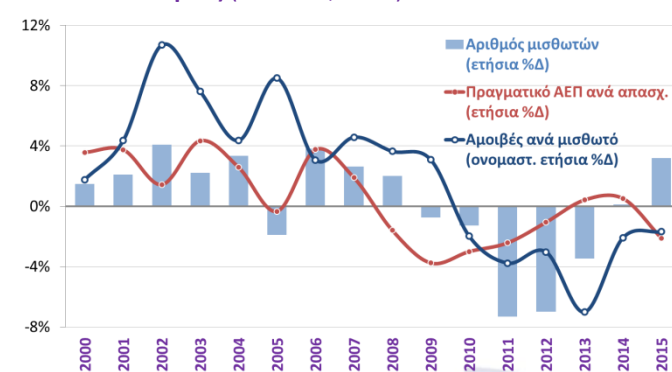
Διάγραμμα 1: Μεταβολή απασχολούμενων, ανέργων και εργατικού δυναμικού (ΕΛΣΤΑΤ, Δεκ. 2015)

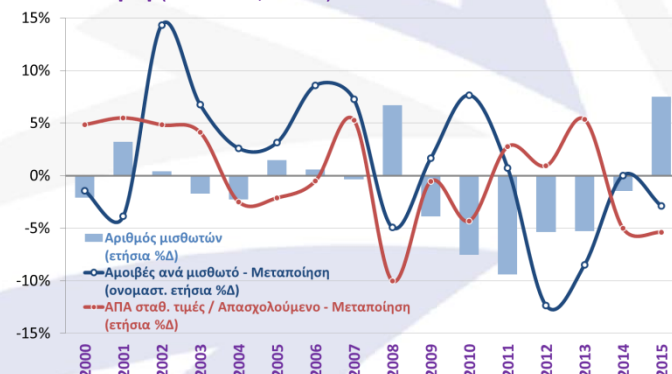
Διάγραμμα 2: Επενδύσεις, παραγωγικότητα και ανεργία (ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat, 2015)

Διάγραμμα 3: Μεταβολή αμοιβών και παραγωγικότητας – Σύνολο οικονομίας (Eurostat, 2015)

Διάγραμμα 4: Μεταβολή αμοιβών και παραγωγικότητας – Μεταποίηση (Eurostat, 2015)

Η παραγωγικότητα της οικονομίας συνήθως μεταβάλλεται μαζί με τον οικονομικό κύκλο (Διάγραμμα 2). Σε περίπτωση, όμως, βαθιάς και παρατεταμένης ύφεσης, η παραγωγικότητα μπορεί να ανακάμπτει ενώ πέφτει η οικονομική δραστηριότητα, λόγω της μεγάλης απώλειας θέσεων εργασίας που συνοδεύει την προσαρμογή της απασχόλησης στους ταχέως αποκλιμακούμενους τζίρους των επιχειρήσεων. Αυτό παρατηρήθηκε στην ελληνική οικονομία το 2010 και 2011, ενώ από το 2012 και μετά, η συμπεριφορά της παραγωγικότητας γίνεται (με σημαντική υστέρηση) πιο συμβατική (ακολουθεί και πάλι τον οικονομικό κύκλο δηλαδή) (Διάγραμμα 3). Σε όλη την περίοδο της προσαρμογής, οι ονομαστικές αμοιβές των εργαζομένων έπεσαν με ταχύτερο ρυθμό από την πτώση της παραγωγικότητας και συνέβαλαν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη μεταφορά πόρων από τους παραδοσιακούς στους εξωστρεφείς κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Η προσαρμογή αυτή φαίνεται να φθάνει στο τέλος της το 2015, όταν αντιστρέφεται η μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος καθώς η πτώση των αμοιβών επιβραδύνεται σε σχέση με την ταχεία πτώση των προηγούμενων ετών, και η παραγωγικότητα εξασθενεί καθώς η απασχόληση ενισχύεται. Το φαινόμενο αυτό είναι εντονότερο στην μεταποίηση όπου το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αρχίζει να μειώνεται από το 2014 και συνεχίζεται το 2015. Η παραγωγικότητα, μετά από 3 συνεχείς χρονιές αύξησης, έχει επανέλθει σε αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής από το 2014 και μετά (Διάγραμμα 4). Τα παραπάνω ενδεχομένως σημαίνουν ότι καθώς η χώρα επιστρέφει στην κανονικότητα, ο μηχανισμός μεταβολής των σχετικών τιμών και στροφής πόρων από τους παραδοσιακούς στους εξωστρεφείς κλάδους της οικονομίας εξασθενεί καθώς οι μεταρρυθμίσεις έχουν ατονήσει και οι διαρθρωτικές αλλαγές καθυστερούν. Αυτό με την σειρά του σημαίνει ότι η οικονομία εισέρχεται σε μία στασιμότητα χωρίς κατεύθυνση μετασχηματισμού. Με άλλα λόγια, η αύξηση της απασχόλησης πρέπει να συνοδεύεται από αύξηση της παραγωγικότητας. Αυτό, όμως, δεν συμβαίνει καθώς η οικονομία δεν αναπτύσσεται. Εξού και η οπισθοδρόμηση στην προσαρμογή.

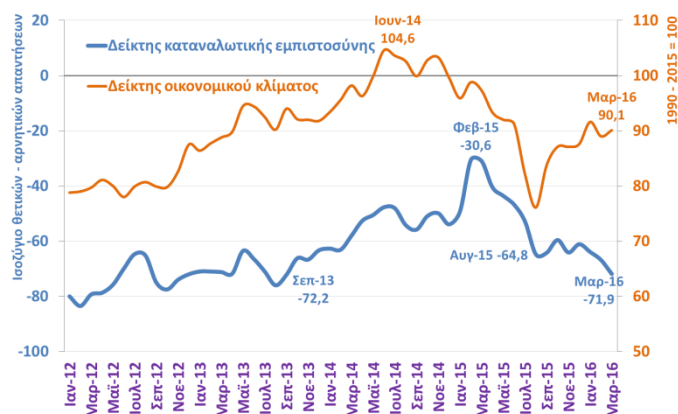
Το επόμενο διάστημα η πορεία της παραγωγικότητας θα είναι σημαντική ένδειξη για το εάν συνεχίζεται ή όχι η προσαρμογή της οικονομίας ή εάν η οικονομία επανέρχεται στη στασιμότητα καθώς και χωρίς πρόσβαση σε δανεισμό από το εξωτερικό η κατάσταση γίνεται αδιέξοδη εάν εγκαταλειφθεί η προσαρμογή στο πλαίσιο ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου. Η πτώση της παραγωγικότητας το 2015 (και στη μεταποίηση από το 2014), σε συνδυασμό μάλιστα με τη στασιμότητα του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, δεν είναι καλό σημάδι.

Στην περίπτωση της ανάκαμψης, ακόμη και με διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, η παραγωγικότητα της οικονομίας θα τείνει να αυξάνει καθώς η παραγωγή μεγαλώνει και η απασχόληση δεν ακολουθεί αναλογικά. Συνεπώς, οι τάσεις που παρατηρούνται σήμερα στην ελληνική οικονομία όσον αφορά στην εξέλιξη της παραγωγικότητας είναι μάλλον ενδεικτικές ότι η προσαρμογή της οικονομίας έχει προσωρινά βαλτώσει. Ενδεχομένως, η προσαρμογή θα αναζωπυρωθεί μετά την 1η αξιολόγηση και όταν η κυβέρνηση εγκαταλείψει την αμυντική της στάση και αποκτήσει ιδιοκτησία των αλλαγών που επιβάλλονται από τα Μνημόνια. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, δεν υπάρχει δυνατότητα επιστροφής στις πρακτικές του παρελθόντος. Και όσο ταχύτερα το αντιληφθούμε, τόσο γρηγορότερα θα έρθει η ανάκαμψη, ακόμη και όταν δεν θα μπορεί ακόμη να προσφέρει ριζικές λύσεις στην απορρόφηση της κοινωνικά μη αποδεκτής υψηλής ανεργίας.

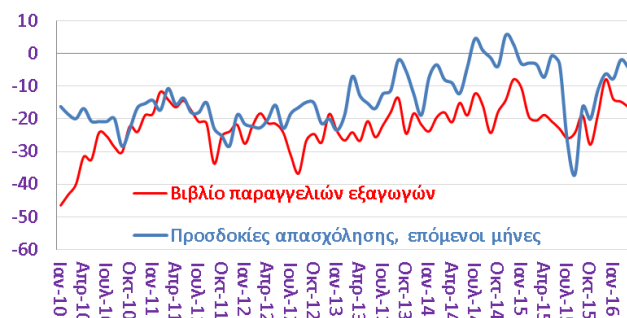
Πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις

Οικονομικό κλίμα: Μικρή βελτίωση παρουσίασε ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Μάρτιο του 2016 (στις 90,1 μονάδες από 89 τον προηγούμενο μήνα), κυρίως λόγω της βελτίωσης των προσδοκιών στις υπηρεσίες, τις κατασκευές και τη βιομηχανία, ενώ αντίθετα η καταναλωτική εμπιστοσύνη καταγράφει νέα σημαντική υποχώρηση (στις -71,9 μονάδες από -66,8 μονάδες τον προηγούμενο μήνα, Διάγραμμα 5). Η απαισιοδοξία των καταναλωτών για το προσεχές διάστημα πλέον προσεγγίζει τα ιστορικά χαμηλά του 2011, οι προσδοκίες ανεργίας ξεπερνούν τα επίπεδα του 2013, οι αποταμιεύσεις υποχωρούν και η οικονομική κατάσταση αξιολογείται όλο και δυσμενέστερη. Από την άλλη, το κλίμα στη βιομηχανία βελτιώνεται λόγω κυρίως της αύξησης των παραγγελιών και των υψηλότερων αναμενόμενων τιμών, που αντισταθμίζουν τη μείωση στο βιβλίο παραγγελιών εξαγωγών και την εξέλιξη της απασχόλησης (Διάγραμμα 6), το κλίμα στις υπηρεσίες ενισχύεται με τις προσδοκίες πρόσληψης συνεχίζουν να βελτιώνονται όπως και στο λανεμπόριο, παρόλο που σε αυτό υποχωρούν οι

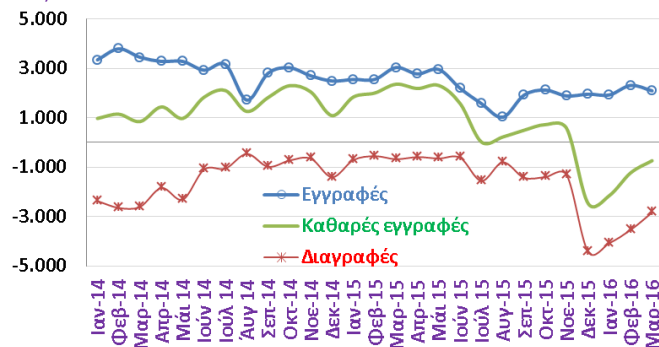
Διάγραμμα 5: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη (Ευρ. Επιτροπή, Μαρ. 2016)

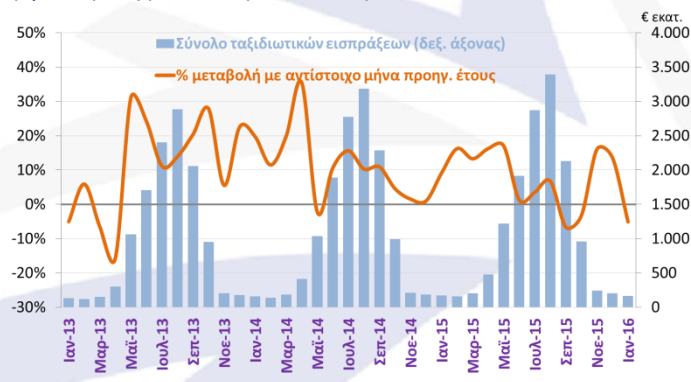
Διάγραμμα 6: Βιομηχανική εμπιστοσύνη, Ελλάδα (Ευρ. Επιτροπή, Μαρ. 2016)

Διάγραμμα 7: Καθαρή μεταβολή επιχειρήσεων (ΓΕΜΗ, Μαρ. 2016)

Διάγραμμα 8: Ταξιδιωτικές εισπράξεις (Τράπεζα της Ελλάδος, Ιαν. 2016)

παραγγελίες και η προβλεπόμενη ζήτηση. Τέλος, στον κατασκευαστικό κλάδο υπάρχει βελτίωση από χαμηλά επίπεδα σε δείκτες δραστηριότητας αλλά υποχωρούν οι προσδοκίες πρόσληψης.

Προϋπολογισμός κεντρικής κυβέρνησης: Τα αναλυτικά στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2016 δείχνουν την ενίσχυση, σε σχέση με το πρώτο δίμηνο του 2015, των εσόδων όπως από ΦΠΑ (επιπλέον έσοδα κατά €150 εκατ., λόγω των αυξημένων συντελεστών) και από φόρου περιουσίας (περίπου €100 εκατ. επιπλέον έσοδα), αλλά και υστερήσεις για παράδειγμα στα έσοδα από ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων και φόρο εισοδήματος. Η σημαντική βελτίωση των προ επιστροφών εσόδων προέρχεται και από την είσπραξη υψηλών λοιπών μη φορολογικών εσόδων ύψους €1.3 δις., τα οποία είναι αυξημένα από το αντίστοιχο έσοδο €940 εκατ. στο δίμηνο 2015 και €355 τον Ιανουάριο 2016. Σημειώνεται ότι περιλαμβάνει το μέρισμα της ΤτΕ που προέκυψε σημαντικά υψηλότερο από το προϋπολογισμένο ύψος του, ενώ πέρυσι τον Φεβρουάριο η ΤτΕ είχε καταβάλλει πληρωμές για το μερίδιο της στα ANFA / SMP. Μαζί με τη συγκράτηση των δαπανών, περιλαμβανομένων και των δαπανών για μισθούς και συντάξεις, και κυρίως των μη πληρωμών οφειλών προς τον ιδιωτικό τομέα, αυξήθηκε το πρωτογενές ταμειακό πλεόνασμα στα €3 δις από €1,2 δις. πέρυσι.

ΓΕΜΗ: Μετά τη μεγάλη αύξηση των διαγραφών επιχειρήσεων το Δεκέμβριο 2015, σταδιακά ο αριθμός των διαγραφών υποχωρεί, αν και παραμένει σε υψηλά επίπεδα (Διάγραμμα 7). Οι ιδρύσεις επιχειρήσεων από την άλλη παραμένουν αποδυναμωμένες, έχοντας ανακάμψει από τα χαμηλά του Αυγούστου 2015 αλλά παραμένοντας σταθερά μειωμένες σε σχέση με τα μέσα επίπεδα του 2014 και της προ capital controls εποχής.

Ταξιδιωτικό ισοζύγιο: Με μειωμένες εισπράξεις και αφίξεις ξεκίνησε το 2016, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για τον Ιανουάριο, ωστόσο ο μήνας αυτός δεν είναι ενδεικτικός για την πορεία του τουρισμού στο σύνολο του έτους, ενώ οι προσδοκίες γενικά για το 2016 είναι θετικές. Ειδικότερα, οι ταξιδιωτικές εισπράξεις ανήλθαν στα €161 εκατ. παρουσιάζοντας μείωση -4,7% σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2015 (Διάγραμμα 8), ενώ οι αφίξεις περιορίστηκαν στις 559 χιλ. από 606 χιλ. (-7,8%), κυρίως λόγω του μειωμένου αριθμού αφίξεων από χώρες της ΕΕ εκτός της Ευρωζώνης κατά -17,7% (Διάγραμμα 9). Αξίζει να σημειωθεί ότι η μέση δαπάνη ανά ταξίδι αυξήθηκε (+3,4%) συνεχίζοντας την ανοδική τάση των τελευταίων μηνών του 2015.

Τραπεζική χρηματοδότηση και καταθέσεις: Η χρηματοδότηση προς τις επιχειρήσεις συνέχισε να υποχωρεί τον Φεβρουάριο του 2016 (-1,6%, Διάγραμμα 10), όπως και το υπόλοιπο των καταθέσεων, το οποίο περιορίστηκε στα €121,7 δις. (σύνολο επιχειρήσεων και νοικοκυριών) κυρίως λόγω της εκροής καταθέσεων των νοικοκυριών κατά €707 εκατ., έπειτα από δύο μήνες θετικής ροής (Διάγραμμα 11), γεγονός το οποίο συνδυάζεται με την υποχώρηση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και καταδεικνύει ότι οι ανησυχίες των νοικοκυριών αυξάνονται εκ νέου.

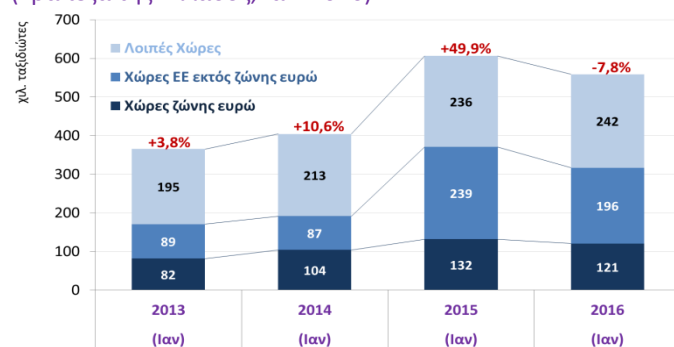
Η φημολογούμενη αύξηση της φορολογίας των μερισμάτων υπονομεύει την προσέλκυση ξένων επενδύσεων

Η Ελλάδα, που είναι πλέον φοροπρωταθλήτης, μεταξύ άλλων, σε ότι αφορά την παραγωγική μισθωτή εργασία του ιδιωτικού τομέα, στη φορολόγηση επιχειρηματικών εισροών όπως η ενέργεια για την παραγωγή (Δελτίο 19/10/2015, 4/6/2015) και τις τηλεπικοινωνίες (Δελτίο 10/12/2015) αποτελεί μια χώρα θεσμικής μετριοπρέπειας, όπως δείχνουν πολλές διεθνείς έρευνες.

Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα, στο σύνολο του είναι πολύπλοκο, παράλογο, ασταθές και με ανομοιογενή εφαρμογή. Αυτό ισχύει και για τους φορολογικούς συντελεστές καθώς και τις λεπτομέρειες των φορολογικών νόμων και των διαδικασιών εφαρμογής τους. **Σχετικές μελέτες του ΟΟΣΑ** έχουν αναδείξει ότι για την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων είναι πιο σημαντική η ποιότητα του θεσμικού πλαισίου και του τρόπου εφαρμογής τους, παρά οι φορολογικοί συντελεστές – αν και εντοπίζεται μια ελαφρώς αρνητική σχέση ανάμεσα στη φορολόγηση των κερδών και μερισμάτων με το ύψος των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ, Διάγραμμα 12). **Με απλά λόγια, οι επενδυτές είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν παραπάνω φόρους για ένα διάφανο, σταθερό, λογικό και με ομοιογενή εφαρμογή θεσμικό πλαίσιο που υποστηρίζει τον έντιμο ανταγωνισμό – κάτι που όμως δεν υπάρχει στην Ελλάδα.** Οι φορολογικοί συντελεστές, μέσα σε λογικά πλαίσια, στα επιχειρηματικά κέρδη δεν ήταν, συνεπώς, ποτέ ο κύριος λόγος για τον οποίο το διεθνές κεφάλαιο παραδοσιακά αποφεύγει να επενδύσει άμεσα στη χώρα (Διάγραμμα 13), παρόλο που όσοι επενδύουν στη χώρα σε πολλές περιπτώσεις αναγνωρίζουν τις

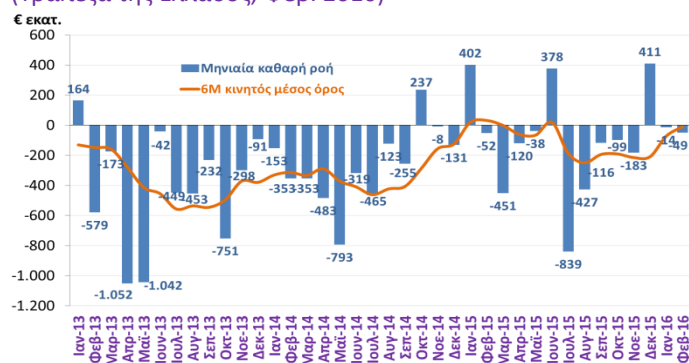
Διάγραμμα 9: Τουριστική κίνηση

(Τράπεζα της Ελλάδος, Ιαν. 2016)

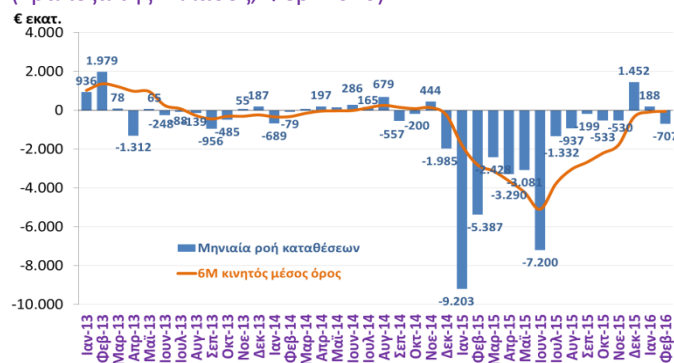
Διάγραμμα 10: Χρηματοδότηση επιχειρήσεων

(Τράπεζα της Ελλάδος, Φεβ. 2016)

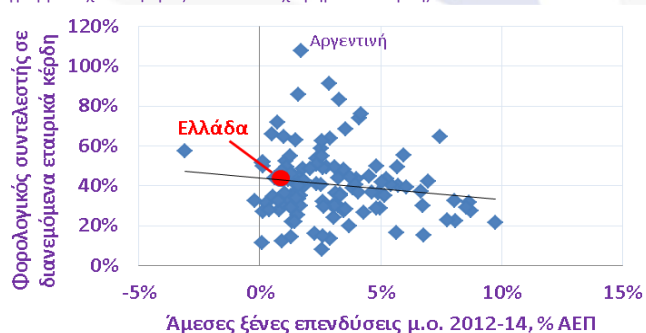
Διάγραμμα 11: Καταθέσεις νοικοκυριών

(Τράπεζα της Ελλάδος, Φεβ. 2016)

Διάγραμμα 12: Επιβάρυνση διανεμόμενων μερισμάτων με φόρο εταιρικών κερδών, φόρο διανομής και φόρο εισοδήματος φυσικού προσώπου

(World Economic Forum 2014/2015 GCI για ποσοστό φόρου με στοιχεία φόρων 2014, World Bank 2012-2014 για καθαρές ΑΞΕ ως % ΑΕΠ. Έχουν αφαιρεθεί χώρες με % ΑΞΕ άνω του 10% και κάτω του 5%, που αν παραμείνουν ενισχύουν την απεικονιζόμενη τάση. Περιλαμβάνονται και χώρες όπως η Ιρλανδία, το Βέλγιο και αναπτυσσόμενες χώρες με προσέλκυση εργοστασίων χαμηλής έντασης καινοτομίας. Για την Ελλάδα στο διάγραμμα ισχύει ο φόρος 26% στα επιχειρηματικά κέρδη)

σημαντικές αρετές της εγχώριας επιχειρηματικής τάξης (ενδεικτικά αναφέρεται η πρόσφατη [συνέντευξη του Prem Watsa](#)).

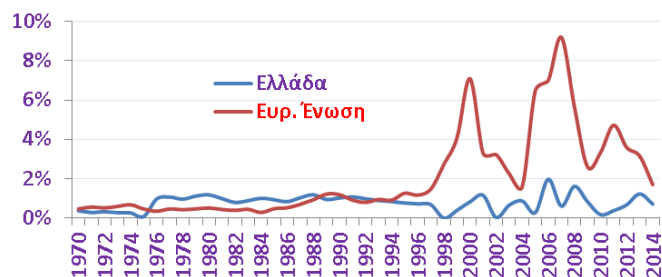
Η σύμπραξη εγχωρίου και ξένου κεφαλαίου απαιτείται για να συνδυαστεί η τεχνογνωσία και, φυσικά, η ρευστότητα που θα φέρει το ξένο κεφάλαιο, με τη γνώση της εγχώριας αγοράς και την αξιοποίηση του επιχειρηματικού και εργασιακού ταλέντου της χώρας. Οι ξένοι που επενδύουν στην Ελλάδα επιζητούν τις συμπραξίες με Έλληνες αλλά εύλογα επιθυμούν και οι Έλληνες συνέταιροι να συνεισφέρουν κεφάλαιο στις κοινές επενδύσεις. **Πως, όμως, είναι δυνατόν να γίνει αυτό όταν τυχόν αύξηση του φόρου στα μερίσματα θα τιμωρεί τη διακράτηση μετοχικού κεφαλαίου μόνο για τον Έλληνα, ενώ ο ξένος κατά κανόνα υποκείται σε πιο ευνοϊκή φορολόγηση στη χώρα του;** Ιδίως όταν το εγχώριο κεφάλαιο έχει ήδη πληγεί με πολλούς τρόπους, όπως η απαξίωση των μετοχών, ακινήτων, περιουσίας σε ομόλογα του Ελληνικού δημοσίου λόγω του PSI, η αποδυνάμωση των ελληνικών επιχειρήσεων μετά από 7 χρόνια βαθείας ύφεσης, απαγορευτικών όρων πρόσβασης σε χρηματοδότηση και μιας διαχρονικής φοροκαταιγίδα.

Σήμερα η συνολική επιβάρυνση, βάσει των βασικών συντελεστών που ισχύουν στην Ελλάδα, ως φόρος στα επιχειρηματικά κέρδη και στη διανομή μερισμάτων σε φυσικά πρόσωπα, δεν είναι από τις υψηλότερες στον ΟΟΣΑ (Διάγραμμα 14), χωρίς όμως να είναι και χαμηλή μετά τις αυξήσεις των τελευταίων ετών. Όμοιες οι χώρες – μέλη του ΟΟΣΑ που έχουν υψηλότερους φόρους προσφέρουν καταρχήν σημαντικά πιο ανταγωνιστικό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων. Επιπλέον, προσφέρουν πολιτικές που δεν επιβαρύνουν την επιχειρηματικότητα με παρατεταμένη και υψηλότερη αβεβαιότητα. Επίσης, οι άλλες χώρες προσφέρουν πολλές απαλλαγές, με αποτέλεσμα η φορολόγηση στην πράξη να είναι συχνά χαμηλότερη. Αντίθετα στην Ελλάδα προκρίνεται εκ νέου αντί του φορολογικού πιστοποιητικού, που εξασφαλίζει για το κράτος άμεσα έσοδα, η διαδικασία του καθυστηρημένου φορολογικού ελέγχου, ο οποίος επιβαρύνει τον επιπλέον φόρο της χρήσης κατά 1,5% το μήνα έως το χρόνο καταλογισμού, δηλαδή ο επιπλέον φόρος αυξάνει εκ των υστέρων απρόβλεπτα. Το αποτέλεσμα είναι η «φορολόγηση των κερδών στην πράξη» από [πρόσφατη μελέτη που βασίζεται σε στοιχεία της PwC](#) να είναι στην Ελλάδα η υψηλότερη ανάμεσα σε 56 ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες (Δελτίο 4/2/16, Διάγραμμα 15). Τόσο οι φόροι όσο και η θεσμική και πολιτική αβεβαιότητα αποτελούν κόστος για τις επιχειρήσεις, με τη διαφορά ότι οι φόροι εισπράττονται από το κράτος και πληρώνουν μισθούς και συντάξεις. Αντίθετα, η αβεβαιότητα πλήττει την οικονομική δραστηριότητα και, βεβαίως, τα φορολογικά έσοδα.

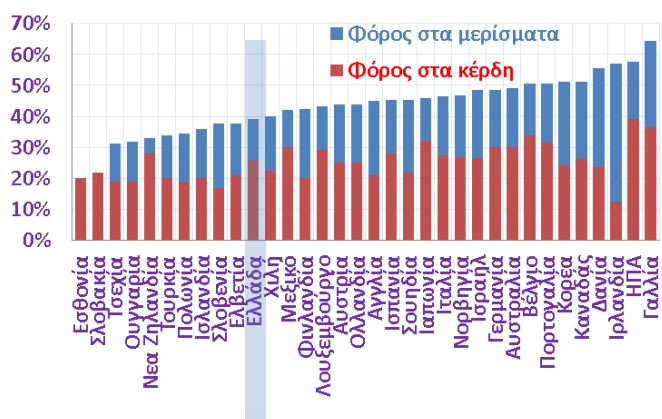
Η συζήτηση για την αύξηση του φόρου στα διανεμόμενα κέρδη κατά 50% συνεπώς δεν αφορά μόνο τη διαπίστωση ότι θα πετύχει την ένταξη της Ελλάδας στους παγκόσμιους πρωταθλητές, τώρα πλέον και στους ονομαστικούς συντελεστές αυτού του φόρου. Το πραγματικό πλήγμα στις επενδύσεις θα προέλθει από την επιβεβαίωση της ασάθειας και κυκλοθυμικότητας του φορολογικού πλαισίου και θα επιφέρει πλήγματα στη δυναμική εξέλιξη της φορολογητέας ύλης, πολλαπλάσια του όποιου βραχύβιου σχετικά μικρού φορολογικού οφέλους. Για τους ξένους επενδυτές η αύξηση του φόρου υπενθυμίζει τον κίνδυνο να εγκλωβιστούν σε μια θεσμικά και φορολογικά απρόβλεπτη χώρα και στο σύνολο του υπονομεύει τις πλέον επωφελείς για τη χώρα επί ίσους όρους συμπράξεις ξένων και Ελλήνων επενδυτών.

Είναι καιρός να αξιολογούνται και οι δυναμικές επιπτώσεις των φοροεπιδρομών. Ενδεικτικά, με την υιοθέτηση του φόρου 10% στα μερίσματα το 2010 είχαν προϋπολογιστεί έσοδα €640 εκατ. Τελικά η απόδοση του φόρου για τη χρονιά αυτή (στοιχεία του Προϋπολογισμού 2013 δηλαδή για τις πραγματοποιήσεις 2010) ήταν ... €312 εκατ., ενώ για το 2016 προϋπολογίζονται €165 εκατ. (!). Αυτή η εικόνα υψηλών προσδοκώμενων φοροεσόδων που διαφεύδονται στη συνέχεια δεν είναι μοναδική, καθώς τα σχετικά παραδείγματα στη χώρα μας αφθονούν (Δελτίο 10/12/2015). Με αφορμή τις πληροφορίες για την εκ νέου αύξηση του (ήδη υπερβολικού σε ύψος και με τη σειρά του φορολογούμενου με ΦΠΑ) ειδικού τέλους στην κινητή τηλεφωνία μας, καλό είναι να θυμηθούμε από το 2014 τα έσοδα από το ειδικό αυτό τέλος πλέον κινούνται κάτω του επιπέδου που είχαν πριν τη μεγάλη αύξηση του Αυγούστου 2010 (Διάγραμμα 16). Η ζημιά του κράτους φυσικά δε μετριέται μόνο με τη συρρίκνωση, υπό το βάρος της υπερφορολόγησης, του εσόδου αυτού, αλλά και με τη συρρίκνωση της φορολογητέας ύλης λόγω απώλειας θέσεων εργασίας, επενδύσεων και κερδών. Δεν είναι τυχαίο ότι όλες οι σχετικές μελέτες δείχνουν ότι τα έσοδα του κράτους θα αυξανόντουσαν από μια μείωση (!) του ειδικού αυτού τέλους.

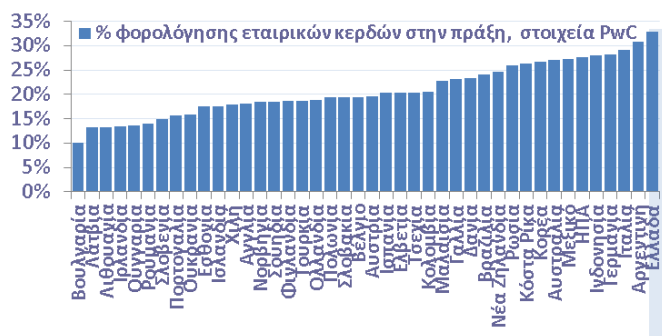
Διάγραμμα 13: Καθαρές άμεσες ξένες επενδύσεις, % ΑΕΠ
(Παγκόσμια Τράπεζα, 1970-2014)

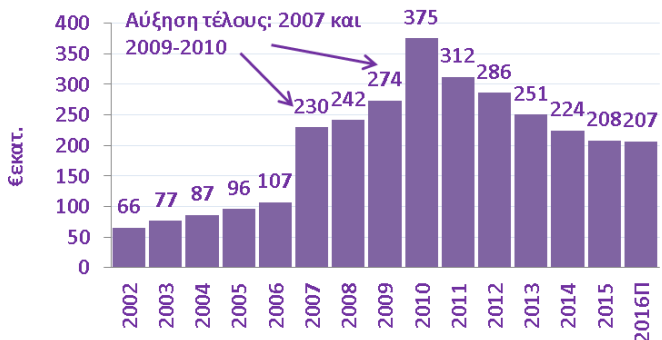
Διάγραμμα 14: Φορολογία μερισμάτων μέσω φόρου εταιρικών κερδών, διανομής και εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΟΟΣΑ 2014, Ελλάδα προσαρμογή για έκτακτη εισφοράς 2014 και συντελεστή 29%. Συντελεστές χωρίς εφαρμογή σημαντικών απαλλαγών που ισχύουν σε πολλές χώρες)

Διάγραμμα 15: Κατάταξη οικονομίας, effective corporate tax rate. (Information Technology & Innovation Foundation 2016)

Διάγραμμα 16: Έσοδα από το τέλος κινητής τηλεφωνίας (ΕΕΚΤ, Υπ.Οικ. επισυναπτώμενα εκθέσεων προϋπολογισμών έως και 2016)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

Ενεργητικό € 435 δισ. 72% συνόλου*	Ίδια κεφάλαια € 58 δισ. 44% συνόλου*	Πωλήσεις € 77 δισ. 46% συνόλου*	Προ φόρων κέρδη € 2,4 δισ. ** 44% κερδών***
Εργαζόμενοι 220.000	Μισθοί € 4,6 δισ.	Ασφαλ. εισφορές € 2 δισ.	Φόρος επί κερδών € 1,6 δισ.

* Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής.

Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenberg

B-1000 Bruxelles

T: +32 (02) 231 00 53

F: +32 (02) 732 35 70

E: main@sevbxl.be

Ακολουθήστε μας στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης:

